°להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה: ת"ר (א)[א]שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות [ב]ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין (ב)[ג]רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר [ד]בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי (ג)ואני אשמור אין שומעין לו פשיטא לא צריכא [ה]דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי: ת"ר (ד)[ו]ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספנים (ה)[ז]ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת [ח]אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא [ט]לא צריכא דבניסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דוושיה נקיט ואזיל קמ"ל ת"ר (ו)[י]שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גייס וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רמי בר חמא הכא [כ]בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג רבא אמר הכא [ל]בפועלין עסקינן וכרב (ז)דאמר רב [מ]פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה [נ]טעמא אחרינא הוא דכתיב ¹כי לי בני ישראל עבדים (ח)ולא עבדים לעבדים רב אשי אמר [ס]כשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע: **מתני'** [ע]הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך (ט)אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר: **גמ'** אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב ²במצור ובמצוק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב ³יירש הצלצל ומתרגמינן יחסניניה סקאה: אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו' אי לא לא לא צריכא דאחוי אחווי לישנא אחרינא הב"ע [פ]כגון דאנסוה עכו"ם ואמרי ליה אחווי ארעתיה ואחוי ההוא בהדייהו ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה (א) ואוקימנא דאחוי אחווי בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה

אי

°**דורמסקנין.** פרוסי"ס לשון מורי. לשון אחר אדרופיי"ש ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה: **לטורפה.** לבוזה ונתפשרו עמהן בממון: **תייר.** מראה להם הדרך: **אף לפי נפשות.** שטעות הדרך במדבר סכנת נפשות היא: **ולא ישנו ממנהג החמרים.** שאם נהגו לתייר לפי ממון או לפי נפשות עושין: **בכוסיא.** בפשיעה: **אין שומעין לו.** שמא לא יקח החמור והם לא התנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור עמהן בלילות מן החיות וליסטים: **קא מנטר ליה.** ואפילו אם יאמר האחד אני יכול לשמור יפה אבל שנים איני יכול לשמור: **קמ"ל.** דאמרי ליה לא כ"ש דהשתא מסרת נפשך טפי: **מחשבין לפי משוי.** אם השליך זה מאה ליטרין זהב ישליך זה מאה ליטרין ברזל: **בניסן.** שגדל הנהר מהפשרת שלגים ומן הגשמים מרחקים חד אשלא מלא חבל משפת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גוששת אצל שפת הנהר רגילים להתרחק לתוך עומק המים תרי אשלי: **ואזל היאך בניסן למקום תשרי.** באמצע המים ומתוך שהנהר גדול וחזק נטבעה: **הציל לאמצע.** כל אחד מכיר את שלו ונוטל: **אי דיכולים.** בעלים להציל לא איאוש ואפי' אמר לעצמו גוזל הוא: **הכא בשותף.** ובין יכולים להציל ובין אין יכולין להציל: **וכגון זה.** במקום איבוד ממון: **שותף חולק.** ואפי' לא ירצה חבירו: **אמר פליג.** ומעכב חלקו את מה שהציל: **לא אמר לא פליג.** ושפיר עבד דמסר נפשי' אעיסקא דתרוייהו הואיל והוא שותף עמו אורחיה למטרח אכולה עיסקא: **בפועל.** שהיה שכיר לבעלי ספינה וכשאין יכולין להציל: **הדר ביה.** וחזי מהפקירא: **רב אשי אומר.** לעולם באייש דעלמא וכגון דיכולין להציל ע"י הדחק: **אמר לעצמי.** ושמעו בעלים ושתקו ולא מסרו עצמן אסח דעתייהו וגלו דאייאוש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להציל בהדיא אפילו שמעו ושתקו לא קני דמסתמא לא איאוש: **מתני' ונטלוה מסיקין.** אנסין גזלוה מן הגזלן: **מכת מדינה היא.** דאנסוה ארעתא דאחריני ודהאיך: **ואם מחמת הגזלן.** מפרש בגמרא: **גמ' צלצל.** ארבה גוזלן הוא שאוכל תבואות כל אדם: **דאחוי אחויי.** שלא גזלה הוא עצמו אלא שמע מבית המלך שמבקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני:

אי

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה. שכרוהו בשביל החולה יותר ממה שהיה ראוי לשוכרו דהכי משמע לשון נותן לו שכרו משלם וי"ל דמיירי כגון דליכא למימר מסטיה אני כך שהוא מפסיד במקום אחר כיוצא בזה: **ורשאים** החמרים להתנות ביניהם. פירוש רשאים להסיע ממון אם כבר עשו תנאי קודם כמו ורשאין בני העיר להסיע על קצתן דב"ב (דף ח:):

יחסנינה סקאה. פי' בקונ' ארבה כמו [ומעלה את] הסקאין דבתענית (דף ו.) שהוא מין ארבה ואין נראה לר"ת דלשון ירושה ואחסנתא משמע דאבני אדם איירי ונטלוה מסיקין נמי איירי בבני אדם ונראה שהאויב קרי סקאה שעולין ומכסין את הארץ כדכתיב (שמות י) וכסה את עין הארץ ועל שם כך נקרא צלצל שמכסה כל הארץ כצל כמו הוי ארץ צלצל כנפים (ישעיה יח) ר"ת ונראה דירושה שייכא שפיר בעופות וחיות כמו וירשוה קאת וקפוד (שם לד):

הא מרישא שמעי' מינה. תימה דבכמה מקומות איכא הכי שכופל דבריו וי"ל דדייק מדה"ל למיתני ואם לאו חייב מדקתני ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר משמע דמילתא באפי' נפשה היא: **לא** צריכא דאחוי אחויי. פי' בקונט' שמע מבית המלך שהיו רוצין לגזול (ב) לו קרקע והראה להם זה קרקע פלוני אמת הוא כמו שפי' דאפילו בענין זה מחייבים ליה אע"ג שאינו ברור שיטלוה שלא אמרו תחילה הראה לנו ונגזול אלא מעצמו הראה להם דהא ה"ג אמר לקמן (קיז.) ואם הראה מעצמו כמו שנשא ונתן דמי וי"ם דגרס הכא כגון שאנסוהו עכו"ם ואחוי ארעא ואחוי נמי הא בהדייהו ואין להקשות (ג) לפ"ז מדאמר לקמן נאנס פטור דהתם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאנסוהו להראות שלו חייב שלא היה לו להראות אותה שגזל שאין שלו: **לא** צריכא דאחוי אחויי. וחייב משום דינא דגרמי כדמשמע לקמן בשמעתין דקאמר ז"ל לגביה ר' שמעון בן אליקים ור' אלעזר בן פדת דדאין דינא דגרמי ומייתו ממתניתין ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ותימה לרשב"א דלעיל בהגוזל קמא (דף ק. ושם) לא משכחת דר"מ דדאין דינא דגרמי אלא ברייתא דמחילת הכרם שנפרצה דלא שמעינן דאתא כר"מ אלא מכח הסיא משנה דהמסכך ואמאי לא מייתי התם ממתני' דהכא דמחייבינן בדינא דגרמי ואומר ר"י דלא ניחא ליה לאתויי ממתניתין דהכא דלא קתני בה בהדיא דאחוי אלא מיתורא דמתני' מוקי לה הכי:

אלו

עין משפט נר מצוה

צג א ב מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רעב סעי' טו:
צד ג ד ה מיי' שם הל' יב יג טוש"ע שם סעיף טו:
צה ו מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' יח:
צו ז ח ט מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יח:
צז י מיי' שם הלכה ח ופ"ה מהל' שותפין הל' ז סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' קפא ס"ח:
צח כ מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' י טוש"ע שם סעי' ג וסי' קעו סעי' כח:
צט ל מיי' שם טוש"ע ח"מ סי' קפא סי"ג:
ק מ נ מיי' פ"ט מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלג סעי' ג:
קא ס מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' ט ופ"ה מהל' שלוחין ושותפין הל' ז סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' קפא סעי' א:
קב ע מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' שעא סעי' ג:
קג פ מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:

◆

מוסף רש"י

ודורמסקנין. אלקות מעשב שקורין אקרלשיי"ט בלע"ז, כך ראיתי בפירוש כ"י של רבינו יצחק ב"ר יהודה (ברכות לט. ע"יש).

מסורת הש"ס

א) [תוספתא דב"מ פ"ז], ב) [תוספתא דב"מ פ' י"א], ג) ב"ר ח"מ תנו לי ואני לוקח, ד) [תוספתא' שם פ"ז], ה) [תוספתא שם פי"א], ו) [תוספתא דב"מ פ"ח], ז) ב"מ י. עז., ח) [ב"מ י. ע"ש קידושין כב: ושם איתא עבדי הם ולא עבדים כו'], ט) [לקמן קיז:], י) נ"ל הנה כסה וכו' (במדבר כ"ב) רש"ל,

◆

תורה אור השלם

1. כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כה נה
2. וְאָכַלְתָּ פְרִי בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ: דברים כח נג
3. כָּל עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ יְיָרֵשׁ הַצְּלָצַל: דברים כח מב

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שדה אחר ואוקימנא: (ב) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' לגזול קרקע כצ"ל ותיבת לו נמחק: (ג) בא"ד ואין להקשות לפי גירסא זו:

◆

גליון הש"ס

גמ' להביא כרוב וכו'. עיין יבמות דף קו ע"א תוד"ה אין לו: רש"י ד"ה דורמסקנין. עיין בברכות לט ע"א ברש"י ד"ה דורמסקין:

◆

לעזי רש"י

פרוש"ם [פרונ"ש]. שופים. אדרופיי"ש [אדרולצי"ש]. פלוח (שיח-בור).